

Ludovica Beccadellija boravio i djelovao u Dubrovniku između 1555 – 60. Nakon Beccadellijeva odlaska iz Dubrovnika, B. je u Rimu, a od 1565. u rodnoj Liguriji, gdje i umire. Za dubrovačkog boravka naslikao je i potpisao sliku *Sv. Matej* (1558) po narudžbi plemića Stjepana Sorkočevića (od kraja XVII. st. u dubrovačkoj katedrali); najvažnije djelo manirizma nastalo na dubrovačku tlu. Freskama je urešio središnju dvoranu Beccadellijeva ljetnikovca na Šipanu, s prikazima portreta uglednih pov. i suvremenih ličnosti (P. Bembo, J. Sannazzaro, Michelangelo).

LIT.: J. Torbarina, Fragmenti iz neizdatih pisama Lodovica Beccadellija (1555 – 1564), Dubrovnik, 1929, 1. – K. Prijatelj, Za biografiju Pellegrina Brocarda, Radovi IPU, 1984, 8. – Isti, Tri doprinosa o umjetnicima »zlatnog doba« Dubrovnika, u zborniku: Likovna kultura Dubrovnika 15. i 16. stoljeća, Zagreb 1991, str. 209 – 213. R. To.

BROCE, naselje na desnoj obali stonskoga zaljeva. Osnovani su ga Dubrovčani 1349. God. 1478, prema projektu Francuza Oliviera, započelo se produženjem gradskih bedema Stona prema Brocama, ali je taj rad obustavljen. Uz nekoliko gotičkih i renesansnih kuća izgrađen je 1629. dominikanski samostan s crkvom. Postoje još crkve Navještenja, Sv. Felice i Svih svetih s grobljem. II od Broca su ruševine kuće i kapele najpoznatijega dubrovačkoga lijevača topova Ivana Rabljanina.

LIT.: L. Beritić, Stonske utvrde, Anali – Dubrovnik, 1954.

Du. Bé.

BROD MORAVICE, selo u Gorskom kotaru. Zvale su se *Gornje Muravice*, a spominju se 1481. kao posjed Stjepana Frankopana. God. 1577. postaju posjed Zrinskih, a nakon 1670. dolaze pod upravu Brodskoga dominija i dobivaju ime Brod Moravice. Poč. XVII. st. sagradili su Zrinski u Gornjim Muravicama kulu *Turanj* za obranu od Turaka. Ostaci kule djelomično su sačuvani. Srednjovj. župna crkva Sv. Nikole, ponovno podignuta u XVIII. st., ima kasnobarokna obilježja. U nju je uklopljen stari obrambeni toranj. U crkvi ima nadgrobnih ploča iz XVIII. st. Na groblju je kapela Sv. Roka iz 1640.

LIT.: I. Perčić-Čalogović, Fortifikacijski i sakralni spomenici, u zborniku: Gorski kotar, Delnice 1981.

A. Ht.

BROD NA KUPI, selo u dolini gornjega toka rijeke Kupe. Nastaje u XIV. st. uz most preko Kupe koji spaja Frankopanske posjede u Gorskom kotaru s Kranjskom. Krajem XV. st. Zrinski na temeljima starijega drvenog burga grade današnji dvor. Selo se razvilo na otvorenomu oko stare jezgre koju je zatvarao obrambeni zid oko župne crkve i dvora. Barokna župna crkva Sv. Magdalene građena 1670, poslije obnovljena, teško je stradala u II. svj. r. (poslije popravljena).

LIT.: E. Laszowski, Gorski kotar i Vinodol, Zagreb 1923. – M. Kruhek, Postanak i razvoj naselja u Gorskom kotaru, u zborniku: Gorski kotar, Delnice 1981. – I. Perčić-Čalogović, Fortifikacijski i sakralni spomenici, ibid.

M. Kru.

BROD NA SAVI → SLAVONSKI BROD

BRODNIK, Matija, slikar (Toplice kraj Novog Mesta, 1814 – Zagreb, 31. III. 1845). Učio je u Rimu 1839 – 41. Slikao je portrete, zidne slike u crkvama i kopirao stare majstore. U Zagrebu se nastanio 1842. Njegovo djelo na svodu kapele Sv. Tome kraj Gupčeve zvijezde u Zagrebu propalo je zajedno s kapelom (srušena 1893); također slike za crkvu u Bribiru (Sv. Petar prima ključeve i Gospa od Karmela), za crkvu u Remetama kraj Zagreba i Instalacija bana Hallera 17. listopada 1842. Kopije Posljednje večere (po Leonardu da Vinci) i portret pape Grgura XVI. nalaze se u župnome uredu Sv. Marka, a *Sacra conversazione* (krug Palme st.) u Dijecezanskome muzeju u Zagrebu. Najuspjeliji njegovi radovi su portret (*Ljubica Kukuljević-Pisačić* u Galeriji u Varaždinu) i minijature, i svi su rađeni u duhu bidermajerskoga slikarstva. B. je prvi domaći slikar XIX. st. koji je trajno djelovao u Zagrebu.

LIT.: A. Simić-Bulat, Matija Brodnik, Iz starog i novog Zagreba, II, Zagreb 1960. – Ista, Minijaturisti Zagrebačkog kruga, Rađdoi OPU, 1972, 1 – 2, str. 82, 90, 92. – M. Schneider, Portreti 1800 – 1870 (katalog), Zagreb 1973.

R.

BRONČANO DOBA, prapovijesno razdoblje (oko ← 2000. – ← 750), obilježeno uporabom bronce, legure bakra i kositra, za izradu oruđa, oružja, nakita i posuda. Dijeli se na rano (← 2000. – ← 1600), srednje (← 1600. – ← 1300) i kasno (← 1300. – ← 750) brončano doba. Najstarija brončanodobna kultura S Hrvatske je *vinkovačka kultura*, čija fina keramika fakturom, sjajnom poliranim površinom i tehnikama urešavanja (urezivanje, žigosanje, bijela inkrustacija) proizlazi iz prethodne vučedolske kulture. Karakteristični oblici su bikonični vrčevi lijevkasta vrata i s vrpčastom ručkom, zdjele s profiliranim obodom uz koji kao jedini ukras teku po dvije paralelne urezane crte, te uske cilindrične bočice (Vinkovci).

M. BRODNIK, Portret Ljubice Kukuljević-Pisačić. Varaždin, Galerija slika

Tradiciju vučedolske kulture još izrazitije nastavlja na I jadranskoj obali *jadranska varijanta ljubljanske kulture*; prepoznatljiva je po zdjelama na križolijki ili niskoj valjkastoj nozi i po trbušastim loncima valjkasta vrata, urešenim geometrijskim motivima izrađenim nazubljenim kotačićem te ispunjenim bijelom inkrustacijom (Sv. Spas kraj Knina, Grapčeva spilja na Hvaru). U Dalmatinskoj zagori i Cetinskoj krajini istodobno živi *cetinska kultura*, čiji korijeni sežu još u bakreno doba, a prepoznatljiva je po grobovima pod kamenim humcima s nalazima brončanoga oružja (trokutasti bodeži). Keramika s metalčastim ukrasima obilježje je istarskoga ranog brončanog doba, a potječe iz naselja u špiljama ili na otvorenom uz more, te iz grobova građenih od kamenih ploča a potom zasutih zemljanim humkom. Tomu razdoblju pripadaju pojedinačni brončani nalazi poput trokutastih bodeža (Garica na Krku), bodeža na palici (Donji Lapac, Martin Brod), bodeža egejskog tipa (Pula), ali i bogati zlatni nalazi (nakitna garnitura iz Orolika, nakit iz okolice Zagreba, narukvica iz Bilja u Baranji).

Srednje brončano doba I dijelova S Hrvatske u znaku je otvaranja prema Podunavlju s pojavom *vatinske kulture*. Njezino su posebno obilježje amforice s dvjema ručkama koje imaju završetke u obliku polumjeseca ili roga, a urešene su urezanim okomitim crtama i bradavičastim ispupčenjima (Lovaš, Vukovar, Sarvaš, Vinkovci, Privlaka, Dalj, Novigrad na Savi). Iz Z Madžarske u Baranju i S Slavoniju prodiere i bogato ornamentirana panonska inkrustirana keramika (Podgorač, Đakovo, Novigrad). Pod njezinim utjecajem u tim krajevima nastaje lokalna varijanta tzv. *daljsko-bjelobrdski kulturni tip* (Kozarac, Batina Skela, Dalj, Bijelo Brdo, Erdut). Keramičko posuđe te grupe ima urezane i žigosane ornamente koncentričnih kružica, cik-cak crta, nizova točica, visećih vitica i kuka, a ispunjeni su bijelom inkrustacijom. Tomu tipu pripada i najljepši primjerak brončanodobne keramičke plastike – ženska statueta u zvonastoj suknji iz Dalja s prikazanim detaljima odjeće i nakita. Najistočnije dijelove Slavonije obuhvatila je *belegiška faza* kasne vatinske kulture, koja jednim dijelom zadire već u kasno brončano doba. Karakteristične su žare s visokim, vodoravno kaneliranim cilindričnim vratom. Uz kulturu panonske inkrustirane keramike česti su i nalazi *litzenske keramike* (Vindija, Gušće na Savi, Pleternica, Novigrad na Savi, Podgorač), kojoj osnovni ton daju tamni trbušasti vrčevi s ljevkastim vratom i vrpčastom ručkom,